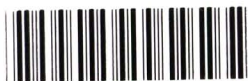

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

242940

กลยุทธ์การต่อรองของเกษตรกรในระบบอุตสาหกรรมเกษตร-อาหาร:
กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งในจังหวัดเชียงใหม่

นารีน โสภานุวิ

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เมษายน 2554

กลยุทธ์การต่อรองของเกษตรกรในระบบอุตสาหกรรมเกษตร-อาหาร:
กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งในจังหวัดเชียงใหม่

นาวัน โสภากุมิ

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เมษายน 2554

กลยุทธ์การต่อรองของเกษตรกรในระบบอุตสาหกรรมเกษตร-อาหาร:
กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งในจังหวัดเชียงใหม่

นาวัน โสภาภูมิ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ กาญจนพันธุ์

.....กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุกัณสีล

.....กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ ชายทวีป

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
ศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ กาญจนพันธุ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุกัณสีล

21 เมษายน 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทุกท่านเป็นอย่างสูงในความเป็นครู อาจารย์และกัลยาณมิตรทางปัญญา ผู้ให้ความรู้ ตักเตือนและกระตุ้นให้คิดไปไกลกว่าปรากฏการณ์เฉพาะหน้า และคิดอย่างเป็นวิชาการ

ศ.ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ห่วงใยติดตามงาน ตั้งคำถามท้าทายความคิด และชี้ชวนมิให้ผู้ศึกษาผู้เฒ่าเดินทางไปบนถนนสายวิชาการอย่างสะเปะสะปะ ด้วยการชี้ให้ตั้งประเด็นปัญหา คิดในบริบท อธิบายด้วยแนวคิด และยก-ลดระดับนามธรรม ผู้ศึกษาจะจำไว้ให้ขึ้นใจ

รศ.ดร.วัฒนา สุกันต์ศิลป์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาของทุนโครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว. ด้านมนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์ ผู้ให้คำปรึกษาและชวนคิด ชวนคุยเกี่ยวกับงานศึกษาของผู้เขียนอยู่เสมอ

ผศ.ดร.เสาวลักษณ์ ชายทวีป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ผู้เป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่ทรงคุณค่าต่อการศึกษาครั้งนี้

รศ. ดร.จามะรี เชียงทอง อาจารย์ผู้เปิดมุมมองและชวนท้าทายความคิดต่อการศึกษาสังคมการเกษตรและชนบทไทย พร้อมทั้งเฝ้าถามถึงงานของผู้ศึกษาด้วยความห่วงใย

ผศ.ดร.ไพโรจน์ คงทวีศักดิ์ อาจารย์ผู้รับฟังศิษย์สารพัด ทั้งเรื่องบุญ กรรม ผี เพศ ทุนนิยมและชาติพันธุ์ แม้ว่าบางเรื่องจะเป็นการบ่น อันเป็นผลข้างเคียงมาจากการทำวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร.อภิญา เพ็ญฟูสกุล อาจารย์ผู้ชี้แนะให้มองหาความหมายเชิงลึกในความสัมพันธ์ทางสังคม และห่วงใยสอบถามเรื่องการเรียนและงานวิทยานิพนธ์เสมอมา

อาจารย์ ดร.ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี อาจารย์เจ้าของวลีเด็ด “คุณคิดได้แค่นี้หรือ” ที่ทำให้ผู้เรียนหนาวไปทั้งชั้น ผู้ท้าทายความคิดสังคมไทยให้คิดไกลกว่าคู่ตรงข้ามแดง-เหลือง

ศ.ยศ สันตสมบัติ อาจารย์ผู้เสนอแนวคิดชาวณาผู้ยึดหยุ่นให้ผู้ศึกษาได้ใช้ตั้งต้นในการทบทวนการศึกษาสังคมชาวณาและความเป็นชาวณา

อาจารย์ ดร.วสันต์ ปัญญาแก้ว อาจารย์พี่หนุ่ม ผู้เป็นความหวังใหม่ของสาขาพัฒนาสังคมในอนาคต

อาจารย์ ดร.ขวัญชวีวัน บัวแดง และอาจารย์อรัญญา ศิริผล ผู้ถามถึงงานศึกษาของผู้เขียนเป็นระยะด้วยความห่วงใยว่าเมื่อไหร่จะจบ

พี่ชั้น ผู้เป็นธุระด้านงานธุรการและเอกสารต่างๆ ทางราชการ อย่างดีเยี่ยม ช่วยลดภาระแก่ผู้ศึกษาได้เป็นอันมาก

นอกจากความรู้ในมหาวิทยาลัยแล้ว การเรียนรู้นอกห้องเรียนก็เป็นประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้ศึกษาคิดเชื่อมโยงความรู้จากชั้นเรียนสู่การอธิบายความเป็นจริงในสังคม

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อความมีน้ำใจของชาวบ้านชุมชนบ้านกลางพัฒนา ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ทุกท่านที่ให้ความกรุณาต้อนรับผู้ศึกษาเป็นอย่างดีในฐานะลูกหลานคนหนึ่ง โดยเฉพาะลุงดี ผู้ไม่ยอมจำนนต่อความไม่มี งบประมาณ ผู้ทำให้เห็นว่าเกษตรกรไทยก็ก้าวไกลไปได้ในระบบทุนนิยม แม่หลวงหล้า พ่อหลวงดิเรกและครอบครัวอารมณ์ดี ผู้แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรก็มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ ตลอดจนเกษตรกรบ้านกลางพัฒนาทุกท่านที่ต้อนรับปรับตัวเป็นเกษตรกรสมัยใหม่ไม่ล่าหลัง ในระบบทุนนิยมปัจจุบัน

ผู้ศึกษารู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสเรียนรู้และใช้ชีวิตช่วงหนึ่งร่วมกับพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ สาขาวิชาพัฒนาสังคม ณ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน รหัส 49 ชิสเตอร์เสา พี่แจจ พี่ต๋อ ออม อ้อม ชิน แנג กิ่งและบอย “ขามเรียนเราเรียน ขามเลิกเรียนเราสังสรรค์” และชาวพัฒนาสังคมคนอื่นๆ ขอบคุณเอื้อ RCSD ที่ช่วยแปลบทคัดย่อ ขอบคุณเอนและชาวมูลนิธินโยบายสุขภาวะ อาจารย์คัน พี่ทิพย์ เหมียว แบงค์ จุ่น และคนอื่นๆ ที่เป็นกำลังใจและสนับสนุนเรื่องงานจนทำให้ ผู้ศึกษามีเงินสำหรับการดำรงชีพอย่างไม่ขาดสน

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณกองทุนชาชาคาว่าที่อุดหนุนทุนการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ โครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว. ด้านมนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์ และสำนักงานองค์กรพัฒนาชุมชน(พอช.) ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนแผนงานสร้างเสริมการเรียนรู้กับสถาบันอุดมศึกษาไทยเพื่อการพัฒนา นโยบายสาธารณะที่ดี สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

นาวัน โสภานุมิ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ กลยุทธ์การต่อรองของเกษตรกรในระบบอุตสาหกรรมเกษตร-อาหาร:

กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นายนาวิน โสภากุมิ

ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ กาญจนพันธุ์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุกันต์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

242940

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาตามแนวมานุษยวิทยาเศรษฐกิจ โดยมุ่งทำความเข้าใจ การครอบงำอำนาจของทุนนิยมอุตสาหกรรมเกษตร-อาหารที่ขยายตัวเข้าไปในพื้นที่ชนบท รวมถึง การปรับตัวและการต่อรองของเกษตรกร ภายใต้บริบทของการปรับเปลี่ยนโครงสร้างชนบท ผู้ศึกษามุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการผลิตวัตถุดิบเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมเกษตร-อาหาร ระหว่างบริษัทอุตสาหกรรมเกษตร-อาหารกับเกษตรกร ทั้งในลักษณะการควบคุมอำนาจ ของบริษัทให้เกษตรกรทำการผลิตวัตถุดิบสำหรับบริษัท และการต่อรองของเกษตรกรกับ ความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยวิเคราะห์ผ่านกรณีศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งภายใต้ระบบ อุตสาหกรรมมันฝรั่งทอดกรอบ ในพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท จังหวัดเชียงใหม่

ข้อค้นพบจากการศึกษาชี้ว่า บริษัทใช้หลักการจัดการแรงงานแบบยืดหยุ่นควบคุม เกษตรกรให้ทำการผลิตสินค้าให้บริษัท โดยบริษัทใช้ตรรกะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การนิยามเกษตรกร พันธสัญญาให้เป็นกลไกเชิงสถาบันที่ช่วยสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่เกษตรกร เพื่อให้ เกษตรกรยอมรับและเข้ามาอยู่ในการควบคุมอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้ บริษัทได้ใช้ตรรกะ วัฒนธรรมควบคุมเกษตรกร โดยการสร้างเกษตรกรพันธสัญญาอย่างไม่เป็นทางการขึ้นมาในท้องถิ่น และใช้ “โบรกเกอร์” ซึ่งเป็นญาติหรือเป็นคนบ้านเดียวกันกับเกษตรกร ให้ทำการควบคุมเกษตรกร แทนบริษัท และ บริษัทมีการสร้างและควบคุมคุณภาพมันฝรั่งเหมือนกับการควบคุมสินค้า อุตสาหกรรมเพื่อให้เกษตรกรมีวินัยทางการผลิต

การควบคุมของบริษัทมีความขัดกันของความหมายและการปฏิบัติ ทำให้บริษัทไม่ สามารถควบคุมให้เกษตรกรได้อย่างเบ็ดเสร็จ เนื่องจากบริษัทใช้เกษตรกรพันธสัญญาควบคุม เกษตรกรมากเกินไป เพื่อแสวงหากำไรจากการควบคุมราคามันฝรั่งในระบบพันธสัญญาไว้ต่ำ ทำให้การผลิตมันฝรั่งแบบพันธสัญญาไม่สามารถก่อให้เกิดความมั่นคงด้านรายได้ตามที่เกษตรกร

คาดหวัง และส่งผลให้เกิดความเสี่ยงด้านการบริโภคกับเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรคาดหวังว่า เกษตรพันธสัญญาจะช่วยให้เกษตรกรสามารถบริโภคความเป็นสมัยใหม่ได้ดีกว่าการผลิตแบบเดิม

แม้จะต้องเผชิญความเสี่ยงจากเกษตรพันธสัญญา แต่เกษตรกรส่วนหนึ่งก็กล้าที่จะเสี่ยง ทำการผลิตมันฝรั่งภายใต้ระบบอุตสาหกรรมเกษตร-อาหารต่อไป เนื่องจากมีต้องการของตลาดสูง และได้ผลตอบแทนดีกว่าการผลิตพืชชนิดอื่น เกษตรกรแต่ละกลุ่มสร้างกลยุทธ์การต่อรองกับ เกษตรพันธสัญญาและระบบอุตสาหกรรมเกษตร-อาหารแตกต่างกัน เกษตรกรกึ่งแรงงานและ เกษตรกรกึ่งผู้ประกอบการเลือกกลยุทธ์การต่อรองความเสี่ยงด้วยการผลิตแบบอิสระหรือการเป็น เกษตรกรอิสระ โดยการผลิตมันฝรั่งนอกพันธสัญญาและการสร้างความหลากหลายด้านการผลิต เกษตรกรกึ่งแรงงานบางส่วนเลือกกลยุทธ์การต่อรองความเสี่ยงด้วยการเป็นเกษตรกรลูกไร่ โดยการ ปรับตัวเข้าไปอยู่ในระบบพันธสัญญากับโบรกเกอร์ในลักษณะของเกษตรกรลูกไร่เพื่อรับ การอุปถัมภ์จากโบรกเกอร์

สำหรับเกษตรกรผู้ประกอบการเลือกกลยุทธ์การต่อรองด้วยการสร้างความเป็น เกษตรกรมืออาชีพ โดยทำการเกษตรพันธสัญญากับบริษัท ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตและเพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด นอกจากนี้ เกษตรกรได้สร้างกลยุทธ์ การเสริมอำนาจต่อรองด้วยการรวมกลุ่มเพื่อระดมทรัพยากรจากรัฐมาใช้ในการอุดหนุนการผลิต และการตลาด โดยอ้างความเป็นชุมชนปลูกมันฝรั่งมาแต่เดิม การรวมกลุ่มเป็นองค์กรการเกษตร และการสร้างกลุ่มแปรรูปมันฝรั่งขึ้นมาในชุมชน

การสร้างกลยุทธ์การต่อรองของเกษตรกรไม่ได้เป็นไปเพื่อผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจ เท่านั้น แต่ยังเป็นไปเพื่อการบริโภคความหมายของความเป็นเกษตรกรสมัยใหม่ ที่เกษตรกร สามารถปรับตัวเข้ากับระบบการผลิตและตลาดแบบใหม่ได้ และมีความสามารถในการบริโภคได้ ไม่ด้อยกว่าคนในสังคมเมือง อำนาจการต่อรองของเกษตรกรขึ้นอยู่กับตรรกะทางเศรษฐกิจ (การครอบครองปัจจัยการผลิตและการเข้าถึงตลาด) และตรรกะทางวัฒนธรรม (ทักษะความรู้และ ความสัมพันธ์ทางสังคม) รวมถึง เงื่อนไขด้านการตลาด ที่ผลผลิตมันฝรั่งในประเทศมีไม่เพียงพอ กับความต้องการของตลาด และการอุดหนุนจากรัฐ โดยการออกนโยบายตั้งกำแพงภาษีกีดกัน การนำเข้ามันฝรั่งจากต่างประเทศเพื่อปกป้องตลาดมันฝรั่งในประเทศ

การศึกษานี้ชี้ว่า การขยายตัวของทุนนิยมอุตสาหกรรมเกษตร-อาหารสู่ชนบททำให้ เกษตรกรถูกควบคุมจากทุนนิยมมากขึ้น แต่เกษตรกรมิได้ยอมจำนนต่อการควบคุมทั้งหมด เกษตรกรแต่ละกลุ่มพยายามปรับตัวและต่อรองกับภาคการผลิตใหม่ต่างกันไป เพื่อแสดงให้เห็นถึง ความเป็นเกษตรกรสมัยใหม่มิใช่ชื่อนาล้าหลังในระบบการผลิตแบบดั้งเดิม

Thesis Title	The Farmers' Negotiating Strategies Under Agro-food Industry: A Case Study of Potato Growers in Chiang Mai Province	
Author	Mr. Navin Sopapum	
Degree	Master of Arts (Social Development)	
Thesis Advisory Committee		
	Professor Dr. Anan Ganjanapan	Advisor
	Associate Professor Dr. Wattana Sugunnasil	Co-advisor

ABSTRACT

242940

This thesis is an economic anthropology research, aiming to understand the capital domination of agro-food industry which expands its powers into rurality. It also studies farmers' adaptation and negotiation under the rural restructuring context. This research focuses on power relations between an agro-food industry company and farmers in the production of raw products to serve the agro-food industry. It investigates regulation patterns of the company which urges farmers to produce raw products for the company, and the farmers' negotiation with the company's regulations through the case study of farmers who grow potatoes in potato chips industry. In peri-urban area in Chiang Mai province.

This study found that the company employs flexible labor management to control the growers by using an economic logic which is the definition of contract farming as a structural mechanism to secure farmers' economic conditions to make them confident and accept to be formally regulated by the company. Moreover, the company utilizes the cultural logics by setting informal contract farming in locality and "brokers" who are relatives or fellow villagers of the farmers to act on behalf of the company to control the farmers. The company controls the quality of potatoes as similar as industrial goods in an aim to discipline farmers in production.

The company's regulations create contradiction of meanings and practices. So the company can't absolutely control the farmers because it overuses contract farming to regulate the farmers. It expects high benefits by controlling the potato's price which can't stabilize farmers' income. This leads to risks in consumption of farmers because they hope that the contract farming would help them to be able to consume modernity more suitably than traditional system did.

Although the potato growers face risks in the contract farming, some of them dare to continue growing under this system because the demand of market is still high and the market price of potato is also better than those of other crops. Each potato grower group creates different negotiating strategies to cope with the contract farming and agro-food industry. Semi-proletariat farmers and semi-entrepreneurial farmers choose to negotiate with risks by producing freely or being independent farmers; they grow potatoes out of the contract and diversify production patterns. Some of semi-proletariat farmers turn into sub-contract farmers and adapting themselves with the system affiliated with brokers in order to get support from them.

Entrepreneurial farmers who take strategies in turning into professional farmers sign the contract with the company and employ high technologies to enhance the efficiency in production and to reach the highest utilitarianism; in the meantime, they want to present themselves as modern farmers. Moreover, the potato growers have created strategies to be more powerfully negotiating by setting up their own group to mobilize resources from the government to support production and marketing. They claim themselves as pioneering potato growers, and establish an agricultural organization and a processed potato group in the community.

The negotiating strategies of the potato farmers are not aimed for economic utilities only, but also for consuming meaning of being modern farmers who are able to adapt themselves with the neo production and market. They want to show that they can consume in the same way with those in urbanity. The negotiating power of farmers is subject to the economic logics (ownership of production factors and access to the market) and cultural logics (skills, knowledge, and social relations) including the conditions of market, which the supply of potatoes can't meet the demand in the domestic market. Furthermore, the government imposes the tariff barrier policy to impede the importation of potatoes from neighboring countries in order to protect the domestic market.

In conclusion, this study points out that the expansion of the capitals of agro-food industry into rurality has resulted in an increase of regulations on farmers. However, the farmers don't totally accept all regulations; each sub-farmer group tries to adapt themselves to and negotiate with the new production sector with different ways in order to represent themselves as "modern farmers" replacing backward farmers in the traditional production system.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ทบทวนงานศึกษาและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	4
1.3.1 การศึกษาการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคมชนบทที่เกี่ยวกับ การผลิตวัตถุดิบเข้าสู่อุตสาหกรรมเกษตร-อาหาร	5
1.3.2 แนวคิดการควบคุมในการผลิตวัตถุดิบสู่อุตสาหกรรมเกษตร-อาหาร	12
1.3.3 การขัดกันของความหมายในการผลิตวัตถุดิบเข้าสู่ อุตสาหกรรมเกษตร-อาหาร	16
1.3.4 กลยุทธ์การต่อรองของเกษตรกรกับการผลิตในระบบ อุตสาหกรรมเกษตร-อาหาร	20
1.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา	23
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย	28
1.5.1 หน่วยการวิเคราะห์และระดับการวิเคราะห์	28
1.5.2 วิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	28
1.6 ขอบเขตและพื้นที่ศึกษา	30
1.7 เนื้อหาของวิทยานิพนธ์โดยสังเขป	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 2 กระบวนการเปลี่ยนชวนาให้กลายเป็นแรงงานในระบบอุตสาหกรรมเกษตร-อาหาร	33
2.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคมการเกษตรในชนบทภาคเหนือ	
สู่การผลิตเพื่อการค้า	34
2.2 การเข้ามาของระบบเกษตรพันธะสัญญากับการปรับเปลี่ยน โครงสร้าง	
การผลิตทางการเกษตร	44
2.3 กระบวนการทำให้ชวนากลายเป็นแรงงานในสายพานการผลิต	
ของอุตสาหกรรมเกษตร-อาหาร	47
2.4 สรุป	58
บทที่ 3 ความซับซ้อนในการดำรงชีพของเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งกับการเลือก	
กลยุทธ์การผลิตและการบริโภค	61
3.1 ความซับซ้อนด้านการดำรงชีพของชุมชนเกษตร-อุตสาหกรรม	
ในพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท	62
3.2 ความแตกต่างของเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งกับการเลือกกลยุทธ์การผลิต	72
3.3 การบริโภคความเป็นสมัยใหม่กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร	79
3.4 สรุป	85
บทที่ 4 ความลักลั่นในการปฏิบัติของการควบคุมเกษตรกรให้เป็นแรงงาน	
ในสายพานการผลิตของอุตสาหกรรมเกษตร-อาหาร	87
4.1 เกษตรพันธสัญญาในฐานะกลไกเชิงสถาบันในการควบคุมเกษตรกร	88
4.2 การควบคุมเกษตรกรด้วยความสัมพันธ์ทางสังคม	96
4.3 การสร้างและควบคุมภาพในฐานะปฏิบัติการของการควบคุมแรงงาน	100
4.4 ความขัดกันของระบบอุตสาหกรรมเกษตร-อาหารและ	
ความเสี่ยงในการดำรงชีพของเกษตรกร	104
4.5 สรุป	111

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 กลยุทธ์ของเกษตรกรในการต่อรองกับระบบอุตสาหกรรมเกษตร-อาหาร	114
5.1 กลยุทธ์การต่อรองความเสี่ยงเพื่อแสดงความเป็นเกษตรกรอิสระ	117
5.2 กลยุทธ์การต่อรองความเสี่ยงด้วยการเป็นเกษตรกรลูกไร่	123
5.3 กลยุทธ์การสร้างความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ	126
5.4 กลยุทธ์การเสริมอำนาจต่อรองด้วยการรวมกลุ่ม	133
5.5 สรุป	137
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษา	140
6.1 ข้อค้นพบจากการศึกษา	143
6.2 ข้อถกเถียงเชิงทฤษฎี	149
6.3 นัยสำคัญของการศึกษา	152
บรรณานุกรม	154
ประวัติผู้เขียน	162

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 การนำเข้าหัวพันธุ์มันฝรั่งปี 2536/2537	46
2.2 ปริมาณความต้องการมันฝรั่งของประเทศไทย ปี 2539-2549	49
5.1 ระบบการผลิตของชุมชนบ้านกลางพัฒนา ตำบลแม่แฝกใหม่	119

สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

27